

SITUAȚIA SANITAR-VETERINARĂ A ORAȘULUI CRAIOVA REFLECTATĂ ÎNTR-UN DOCUMENT INEDIT DE LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI XX

Lucian Popescu Vava*, Isabela Ghiață**

Motto: „*Medicul uman salvează omul, iar medicul veterinar salvează omenirea*”
Louis Pasteur

Rezumat: Modernizarea orașului Craiova la sfârșitul secolului al XIX-le și începutul secolului XX a început anevoios și a alternat, cu perioade de progres rapid urmate de stagnare. Ori, în condițiile creșterii numărului populației dar și a necesităților acesteia, se impunea administrației comunale demararea proiectelor de dezvoltare și modernizare ale Craiovei. Pe această linie s-au înscris: construirea Abatorului comunal începând cu anul 1892, fiind îmbunătățit în anii următori și construirea instalațiilor frigorifere. Aceste două realizări aveau să aibă un impact deosebit de benefic asupra alimentării constante cu carne a populației.

Pe lângă acestea au existat o serie de rapoarte întocmite de medicii reprezentați în Consiliu care aveau menirea de a clarifica unele aspecte ce depășeau competențele celorlalți membri. Un astfel de exemplu, inedit, descoperit în cadrul Serviciului Județean al Arhivelor Naționale, filiala Dolj, este raportul pe anul 1908 al medicului veterinar Vucol Augustin care ne dezvăluie radiografic situația sanitar-veterinară a orașului Craiova cu posibilitatea descifrării evoluției sănătății publice din oraș.

Abstract: The modernization of the city of Craiova at the end of the 19th century and the beginning of the 20th century began with difficulty and alternated, with periods of rapid progress followed by stagnation. Or, in the conditions of increasing the number of population but also of its necessities, it was necessary, for the communal administration, to start the development and modernization projects of Craiova. The following were included in this line: the construction of the communal slaughterhouse starting with 1892, being improved in the following years and the construction of the refrigeration installations. These two achievements would have a particularly beneficial impact on the constant meat supply of the population.

In addition, there were a number of reports drawn up by the doctors represented on the Council aimed at clarifying some issues that went beyond the competences of the other members. Such a unique example, discovered within the County Service of National Archives, Dolj branch, is reported in 1908 by veterinarian Vucol Augustin who does not radiographically reveal the sanitary-veterinary situation of Craiova with the possibility of deciphering the evolution of public health in the city.

Cuvinte-cheie: Craiova, sănătate publică, 1908, situația sanitar-veterinară, Vucol Augustin.

Key-words: Craiova, public health, 1908, sanitary-veterinary situation, Vucol Augustin.

Medicina veterinară, ca artă de a vindeca bolile animalelor, a apărut odată cu domesticirea acestora de către om și, o perioadă îndelungată de timp, s-a dezvoltat paralel cu medicina umană fiind practică de aceleași persoane multă vreme.

Această ramură a medicinei este știința care se ocupă de prevenirea și combaterea bolilor la animale, de controlul produselor de origine animală și de protecția sănătății oamenilor contra bolilor transmisibile de la animale (zoonoze).

Medicina veterinară are drept scop apărarea sănătății animalelor. Ea cuprinde cunoștințe referitoare la bolile animalelor, prevenirea apariției acestor boli, combaterea și tratamentul lor, igiena animalelor și adăposturilor, precum și la ansamblul de măsuri contra epizootiilor și pentru protecția sănătății oamenilor față de bolile care se pot transmite de la animale: turbare, tuberculoză, salmoneloză.

* Doctorand, muzeograf, Universitatea din Craiova, Muzeul Olteniei Craiova, e-mail: lucianpopescuvava@yahoo.com

** Studentă, Universitatea din Craiova, e-mail: izabelaghiața@gmail.com.

În România, printre pionierii acestei științe îi regăsim pe doctorii N. Gusi, Vasile Lucaci și energicul Carol Davilla, care s-au implicat în perioada 1855-1865, în constituirea primei școli veterinare românești¹. Astfel, la 15 mai 1861, se deschidea Școala veterinară, ca secție a Școlii de medicină din București².

În practică, la mijlocul secolului al XIX-lea, serviciul veterinar era încredințat medicilor județeni, fapt ce îngreuna activitatea acestora, determinându-i să recurgă de nenumărate ori la activități administrative și empirice.

Un pas important în dezvoltarea acestei ramuri medicale a fost marcată de Legea sanitară din 1874, în urma căreia veterinarii obțineau un statut similar cu cel al medicilor. Totodată între membri Consiliului de Igienă și Salubritate Publică al județului Dolj, dar și în cel al orașului Craiova, regăsim câte un reprezentat al medicilor veterinari³. Modificarea legislativă din 1885 introducea Consiliul superior de epizootii și Comisia veterinară care ofereau asistență Consiliului sanitar superior⁴. Mergând pe firul evoluției legislative observăm că modificarea întreprinsă în 1893, extindea atribuțiile medicilor veterinari și în domeniul igienei alimentare, impunându-le conlucrarea cu medicii umani⁵ dar se prevedea și introducerea unor regulamente locale referitoare la serviciul veterinar.

Revenind la subiectul demersului nostru menționăm că, în cadrul dezbaterilor ce aveau loc în cadrul Consiliul de Igienă și Salubritate Publică al orașului Craiova, medicii veterinari au fost solicitați deseori să întocmească rapoarte în diverse materii, pentru a clarifica unele aspecte ce depășeau competențele celorlalți membri. Acesta a fost determinanta principală a apariției acestui raport inedit pe care îl redăm în integralitate. Autorul său, medicul veterinar Vucol Augustin, a făcut parte din Consiliul de Igienă și Salubritate Publică al orașului Craiova în perioada 1893-1910, adică odată cu modificarea legii sanitare din 1894, atunci când numărul membrilor fusese extins și până la apariția noii legi sanitare din 1910. Încă de la prima ședință, din 24 iulie 1893, la care a participat a avut o atitudine progresistă, reformatoare, militând pentru reglementarea modernă și eficientă a activităților comerciale ce implicau direct sau adiacent produsele animale. S-a implicat în mod constant în organizarea și funcționarea abatorului, în elaborarea sau dezbaterile premergătoare adoptării diferitelor regulamente locale, a făcut parte din comisii însărcinate cu inspectarea farmaciilor, a piețelor, instalațiilor de sacrificare sau de creștere a animalelor⁶. Dar, de departe una dintre cele mai importante realizări ale carierei sale a fost implicarea și stăruința sa, începând cu anul 1901, în construirea instalațiilor frigorifere⁷, de care orașul Craiova, în condițiile creșterii populației, avea nevoie stringentă pentru reglarea fluxului de alimentare cu carne a populației, în particular și a îmbunătățirii condițiilor de viață și a sănătății publice, în general. Începând cu 1883 s-a înființat un abator în Craiova, amplasat în apropierea bălții Geanoglu, lucru care va suscita numeroase dezbateri legate de insalubritatea zonei. Acest abator de mici dimensiuni a rămas, până în 1893, singurul loc în care se sacrificau cornute mici, fiind situat în capătul străzii 10 Mai, deasupra unui canal de scurgere alimentat de izvoarele unor cișmele. Acesta era format dintr-un singur pavilion și mai avea o încăpere unde se sacrificau păsările, folosită în special de comunitatea israelită.

Nu exista un regulament local care să oblige ca sacrificarea animalelor să se efectueze în locuri special amenajate și, prin urmare, unii măcelari profitau de lipsa vigilenței autorităților, amenajând instalații improvizate și improprii în gospodăriile proprii, practicând sacrificarea

¹ Iacob, 1901, p. 20.

² Simionescu, 1981, p. 278.

³ Șuta *et al.*, 2009, p. 54.

⁴ Șuta *et al.*, 2009, p. 73.

⁵ Șuta *et al.*, 2009, p. 121

⁶ Serviciul Județean Dolj al Arhivelor Naționale (în continuare se va cita SJAN Dolj), fond Serviciul Sanitar Craiova, dosar 1/1896, *passim*.

⁷ SJAN Dolj, fond Serviciul Sanitar Craiova, dosar 1/1901, f. 42-44.

sistematică, ceea ce încălca însă Regulamentul industriilor insalubre. Uneori, controalele efectuate de comisarii Poliției scoteau la iveală starea precară și insalubră în care se efectua această activitate. La 7 iulie 1892 comisarul G.M. Stancovici menționa într-un proces verbal încheiat cu ocazia inspecției din strada Bechetului, că I. Drăgulescu „*ce i se zice și Tăbăcitu*” deținea în curtea caselor sale „*murdării și [efectua] tăiere de vite*”, arătându-se îngrijorat de amploarea infecției provocate odată cu venirea căldurilor. Ca măsuri punitive s-a dispus darea în judecată prin Tribunal, evacuarea animalelor și „*punerea localului în starea cea mai bună de curățenie*”⁸.

Începând cu 1 aprilie 1893⁹ s-a dat în folosință abatorul de la Mofleni (pl. 1), considerată una dintre cele mai importante investiții ale autorităților craiovene, prin realizarea unor instalații de sacrificare a animalelor într-un mod salubru și organizat, care să asigure un flux constant și igienic de alimentare cu carne proaspătă a consumatorilor din oraș. Construirea acestuia în apropierea Jiului a fost motivată de considerente legate de eliminarea rapidă și lejeră a resturilor.

Funcționarea Abatorului a presupus și elaborarea de către medicul veterinar Vucol Augustin a unui Regulament de funcționare, adoptat în ședința din 14 iunie 1892, a Consiliului de Igienă și Salubritate Publică al orașului Craiova, în cadrul căreia s-a dezbătut și adoptat conținutul acestuia¹⁰. Se stabilea existența unui medic veterinar care să supravegheze și să coordoneze activitatea de funcționare a abatorului, separat de medical veterinar al orașului, decizie benefică pentru evoluția ulterioară a unității.

Totuși, în primii ani de funcționare, abatorul a fost limitat de capacitatea, calitatea și eficiența termică a spațiului de depozitare a produselor. O perioadă de aproape zece ani s-a folosit gheața naturală, amenajându-se un loc special pentru depozitarea acesteia, cu scopul conservării de scurtă durată a cărnii. Serviciul tehnic al orașului recomanda ca pentru o păstrare îndelungată a gheții pe tot parcursul anului, până la ciclul următor să se folosească paie pentru a izola cât mai bine gheața de temperatura exterioară, nu înainte de a se presăra o cantitate de 200 kg de sare vânată care să scadă temperatura naturală a gheții¹¹.

Beneficiile înființării și funcționării abatoarelor din oraș au fost însă enorme. Cu toate lipsurile și problemele ivite încă de la înființare, de-a lungul timpului aceste stabilimente au îmbunătățit alimentația populației craiovene, atât cantitativ, dar mai ales calitativ, integrând-o în era profesionalizării.

Din punct de vedere sanitar, populația era mult mai protejată de eventuale zoonoze sau de toxinfecții alimentare. Încă din 1898, pentru a preveni posibilitatea introducerii în oraș, dar și la abator, a vitelor cu o proveniență necunoscută și respectiv a epizootiilor, s-a dispus printr-o Ordonanță a Primăriei Craiova interzicerea tuturor vitelor fără certificate de proveniență eliberate de autoritățile comunale¹² și totodată nu s-a mai permis intrarea în oraș a căruțelor cu carne, în afară de cele provenind de la abator sau cele care posedau o constatare medicală efectuată înainte de sacrificare¹³.

În ceea ce privește raportul de față, astfel de dări de seamă erau întocmite anual de medicul veterinar fiind prezentate și supuse aprobării în cadrul Consiliului de Igienă al orașului. Foarte puține rapoarte veterinare sau păstrate în arhive, acesta fiind, de altfel, singurul identificat provenind din primul deceniu al secolului XX. Structurat în 9 părți, conținutul raportului radiografiază situația orașului dintr-o multitudine de planuri începând cu date generale referitoare la situația demografică, la condițiile meteorologice și câteva observații referitoare la flora întâlnită pe terenurile virane sau cultivate. Urmează câteva considerații legate de igiena și alimentația animalelor, precum și o prezentare a bolilor care s-au manifestat în rândul acestora în cursul anului, succedate de

⁸ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, Serviciul Administrativ, dosar 102/1892, f. 49.

⁹ *Monitorul comunei Craiova*, nr. 48, 31 decembrie 1892.

¹⁰ SJAN Dolj, fond Serviciul sanitar Craiova, dosar 1/1892, f. 11-12.

¹¹ SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Tehnic, dosar 26/1893, f. 2.

¹² SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, dosar 5/1898, f. 78.

¹³ SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, dosar 5/1898, f. 84.

prezentarea activității serviciului de ecarisaj. Un deziderat rămânea în continuare preocuparea legată de îmbunătățirea raselor de cai, vite de lapte sau rămători, lipsind măsurile și instrumentele necesare. Un alt aspect reliefat era comerțul intern și extern cu animale realizat, în special, în cadrul Târgului de Săptămână, dar și comerțul alimentar desfășurat în piețele orașului prin inspectarea halelor, pescăriilor și a lăptăriilor. Referința la asistența veterinară gratuită ne dezvăluie limitele de acțiune ale acestui serviciu și neputința de a controla practicarea medicinei veterinare empirice.

În privința situației animalelor întrebuințate de diversele servicii ale orașului, care se ridicau la un număr însemnat (136 de animale) este menționată demararea construirii unor grajduri sistematice și corespunzătoare, dar rămânea în continuare un deziderat asigurarea hranei acestora cu produse locale. Ultima parte a raportului tratează sumar activitatea abatoarelor locale, menționându-se cantitatea de carne prelucrată de-a lungul anului, problemele create de colmatarea canalului deversor al abatorului de la Mofleni și apariția unei ordonanțe municipale care punea ordine în privința metodei de separare a pielii mieilor sacrificați. Totodată se preciza valoarea despăgubirilor acordate de autorități proprietarilor de animale bolnave sacrificate la abator și se reliefa funcționarea benefică a instalațiilor frigorifere din oraș.

Din păcate, tabelele și statisticile adiacente acestei dări de seamă nu s-au păstrat, lipsindu-ne de unele date concrete, dar cu toate acestea, „Darea de seamă” reprezintă un instrument util pentru viitoare cercetări dedicate evoluției sănătății publice a orașului Craiova la începutul secolului XX, a dezvoltării medicinei veterinare locale, a relevării impactului noilor tehnologii alimentare adoptate pe plan local asupra unor categorii sociale și nu în ultimul rând, studierea relevanței economice a societății craiovene.

„DARE DE SEAMĂ DE MERSUL SERVICIULUI SANITAR-VETERINAR AL ORAȘULUI CRAIOVA”¹⁴

1. Considerațiuni generale

Populațiunea umană a orașului Craiova se cifrează la 50000 loc.

Populațiunea animală se cifrează la sumele rezumate în Tabela nr. 1.

Anii buni sau anii răi agricoli nu au așa mare influență asupra numărului animalelor unui oraș mare, căci trebuințele sale rămân staționare sub toate împrejurările, de unde urmează că și fluctuațiile numerice sunt mai potrivite.

Condițiunile meteorologice din cursul anului au fost:

Vânturile predominante au fost de la W și s-au observat de 224 ori.

Temperatura maximă a fost +38 grade C, la 8 și 9 Iunie.

Temperatura minimă a fost -27 grade C, la 22 Decembrie.

Cantitatea totală de apă căzută a fost: 475 mm.

Ploile cele mai abondente au fost la 16 Iulie cu 47 mm.

Rezultă din cantitatea de apă căzută în 1908, că anul acesta a fost mult mai puțin secetos ca anul 1907 (diferență de 206 mm).

Deși numărul lor descrește din an în an, orașul Craiova mai procură încă locuri virane numeroase și întinse. Mare parte din aceste locuri sunt împrejmuite, sunt însă încă multe neîmprejmuite, iar serviciul tehnic neavând planurile lor, nu putem cunoaște nici suprafața lor.

Restricțiuni severe ar trebui să apese asupra acestor din urmă, în folosul fondului sanitar.

Flora locurilor virane necultivate, este cea obișnuită, plante viroase și spinoase și prea puține alimentare. Predomină speciile fugere, urtica, cicuta, datura și alte solancie și umbelifere.

Locurile virane cultivate sunt ocupate de grădinarii cu plante potagere și alimentării, pomi fructiferi, florării și unele din ele cultivate cu cereale.

2. Igiena

Locuințe, alimentațiunea și îngrijirea animalelor.

¹⁴ Textul este reprodus fidel, păstrându-se neconcordanțele sintactice, grafia și prescurtările autorului.

Descripțiunea acestei chestiuni, necesămintele și din nenorocire se repetă în fiecare an. Cauza? Puținul progres ce se înregistrează sub acest raport. Igiena animalelor, stă în raport direct cu igiena locuitorilor, sau mai bine zis cu starea lor economică și gradul lor de cultură, zicem astfel, căci dacă în multe cazuri locuitorii se bucură de locuințe bune și salubre iar igiena animalelor este neglijată, cu atât mai mult această igienă este neglijată, când însuși proprietarii animalelor stau rău sub acest raport.

În ce privește igiena grajdurilor, modul și materialul lor de construcțiune, prezintă variațiunile cele mai extreme : de la grajdurile cele mai luxoase, unde toate percepțele igienice sunt observate și pun în practică, până la cele mai mizerabile coșare în care toate percepțele igienei sunt nesocotite.

Ventilațiunea și lumina, în majoritatea cazurilor este neglijentă sau lipsește cu desăvârșire.

Grajduri propriu zise pentru îngrășarea vitelor, nu sunt: iar măcelarii au grajduri numai pentru întreținerea provizorie a vitelor până la tăiere, hrana lor consistând în acest timp din fân, paie și coceni.

Animalele unui oraș mare ca Craiova sunt întreținute în majoritate pentru transport și muncă, iar întreținerea lor făcându-se mai mult în grajduri, urmează că alimentațiunea lor este mai mult uscată: fân de livezi naturale și foarte puțin de livezi artificiale, orz sau ovăz, porumb, tărațe, pae, coceni, etc.

Calculul rațiunilor de întreținere și de producțiune – pentru toate animalele – este o operațiune necunoscută de proprietari și singură rutina și mijloacele materiale îi călăuzește în această privință.

Pentru vitele de lapte aceeași alimentațiune, cu variantă că li se mai dă în cursul verii: regim verde, administrat în grajduri sau la pășune prin învoire sau pe locurile de cultură, sau pe islazurile particulare care împrejmuesc orașul. Suprafața acestor locuri de pășune este limitată.

Comuna Craiova nu are islazuri proprii pentru pășunat, iar vitele de lapte pasc pe islazul statului (poligonul de tir al armatei cu o suprafață de 250 pogoane) sau islazuri particulare – de-a valma - cu alte vite ale locuitorilor comunelor învecinate.

Pentru un cap de vită mare se plătește 15-20 lei pe an, pentru un cap de oaie se plătește 2 lei 60 b., în plus pentru fiecare sută de oi - 1/4 kg brânză.

Flora acestor pășuni este aceea comună terenurilor silicioase (sărace).

Seceta a influențat grozav aceste pășune, reducându-le în terenuri aride, iar locuitorii sunt siliți atunci a întreține de timpuriu vitele în grajduri cu alimente uscate, plătite și acestea destul de scump.

Cerealele întrebuințate pentru hrana animalelor, au avut anul acesta următoarele greutatea pe hectolitru:

Orzul - maximum 70 kg. 800 gr.
 - minimum 50 kg. 300 gr.
 - media 60 kg. 600 gr.

Ovăzul - maximum 48 kg. 600 gr.
 - minimum 27 kg. 600 gr.
 - media 38 kg. 100 gr.

Porumb - maximum 81 kg. 300 gr.
 - minimum 63 kg. 800 gr.
 - media 72 kg. 600 gr.

Adăparea atât iarna cât și vara, se face în grajduri sau la fântâni.

Fântâni publice se găsesc în oraș 96 dintre cari: 4 cu pompă, 16 cu izvoare sau cișmele și 76 fântâni cu găleată și jghiaburi de adăpat.

Am căutat pe cât posibil ca gălețile de la fântâni să fie pregătite cu parete în cruce, pentru a

împiedica adăparea directă din găleți; de asemenea am căutat ca să suprim pe cât mi-a fost cu putință jghiaburile și a sili pe locuitori la adăparea animalelor cu găleți individuale, jghiaburile fiind adese ori mijlocul mai propice pentru transmiterea maladiilor contagioase de la animal la animal.

Analiza bacteriologică a acestor ape, arată că nu conțin mai mult ca 300 bacterii nepatogene pe cm^3 analiza chimică însă acuză 1 gr. 50 ctgr. principii fixi la 1000 și prin urmare aparțin categoriei apelor văroase: sunt grele, indigeste și în general improprii de băut.

Aducerea apei în Craiova – pentru care lucrările sunt în curs – este așteptată numai de locuitorii orașelor ca un progres pe calea îmbunătățirilor sanitare, dar și de animale.

Îngrijirea animalelor de muncă speculativă, lasă mult de dorit pentru chirigii, căruțași, birjari, camionieri, în general, bunul tratament al animalelor le este puțin cunoscut, munca este în disproporție cu puterile lor, iar maltratările intră în obiceiurile lor ca o a doua natură.

Opera umanitară și intervenirile S.P.A. ajung la puține rezultate și este necesară o intervenire mai activă și mai energică a organelor polițienești, secundată de o educațiune morală a publicului care și-l face mai puțin indiferent la spectacolul scenelor barbare de maltratări.

Inspecțiunea periodică a sănătății animalelor se face în diferite împrejurimi din cursul unui an.

Astfel pentru cai: a) prin adunări speciale de inspecțiune, b) cu ocaziunea facerii recesământului, c) cu ocaziunea clasării anuale a cailor, d) cu ocaziunea eliberării de autorizațiuni, e) pentru sacagii cu ocaziunea inspecțiunilor sanitare a sacalelor și f) cu orice alte ocaziuni.

În orașul Craiova sunt înregistrate: 128 birji, 207 căruțași, chirigii și camionieri și 90 sacagii.

Pentru vitele de lapte, inspecțiunea sanitară se face primăvara și toamna pe la locuințele lor; asemenea cu ocaziunea tuberculinizărilor.

În acest oraș sunt: 71 lăptari cu 145 vaci și 126 bivolițe.

3. Maladii epizootice și contagioase. Poliția sanitară veterinară

Printre maladiile epizootice și contagioase care au infectat animalele în cursul anului expirat făcând necesare aplicarea măsurilor de poliție sanitară veterinară semnalăm:

a) Turbarea

Mișcarea epizootice de turbare este specificată în Tabela nr: 12.

Din această tabelă rezultă că turbarea la câini a fost constatată sporadic în 16 cazuri, dintre care: 9 cazuri la câini cu stăpân și în 7 cazuri la câini ai căror stăpâni nu s-au putut dovedi.

În toate aceste cazuri s-a aplicat uciderea ca măsură de poliție sanitară veterinară, autopsirea cadavrelor, trimiterea creierului spre confirmarea diagnozei la institutul de bacteriologie din București, împreună cu persoanele mușcate spre tratament.

În total au fost trimse la acest institut 42 persoane mușcate, în acest număr se cuprind 17 persoane mușcate de câini vagabonzi dispăruți.

În sechestrațiune de observațiune s-au pus 87 câini și s'au dat în judecată 22 proprietari care nu s-au conformat ordonanțelor administrative și ai căror câini fiind liberi au mușcat diferite persoane. Serviciul de ecarissagiu și de împuținare a câinilor vagabonzi a funcționat în cursul anului 1908 însă cu mari întreruperi ocazionate de lipsa personalului și vom vedea și din ce cauză.

După cum l-am descris și în raportul anului trecut, stabilimentul de ecarissagiu s-a clădit în vecinătatea abatorului al orașului, comuna Balta Verde și prin modul său dispozitiv și al confortului față cu necesitățile acestui serviciu, cred că este unul din stabilimentele bine reușite și în orice caz unic până acum în țara noastră.

Totul este prevăzut: cabine pentru întreținerea câinilor prinși, camere de asfixie și aparate de asfixie prin gaze narcotice și hilariante pentru câini nereclamați, sală de autopsie cu instrumentarul necesar, sală de aducere a cadavrelor, apă suficientă, cimitir îngrădit pentru îngroparea animalelor, materiale de distrucțiune a cadavrelor și de desinfecțiune a produselor

animale brute extrase de la cadavre, etc.

Acest stabiliment pus sub direcțiunea de conducere tehnică a Dlui Medic Veterinar al abatorielor, funcționează pe baza unui regulament special, intitulat: „Regulament pentru profilaxia și combaterea turbării pentru limitarea numărului câinilor, cu exterminarea câinilor vagabonzi și pentru serviciul de ecarissagiu”.

Acest regulament satisface toate cazurile eventuale pentru bunul său mers și mulțumirea generală a publicului.

Statistica de mersul acestui serviciu care urmează, arată activitatea desfășurată în cursul anului expirat. Din această statistică rezultă o activitate nu tocmai remarcabilă, din cauză că acestui serviciu nu i s-a dat de autoritățile în drept tot sprijinul, întreaga latitudine și puțință complectei executări a regulamentului în chestiune.

Oamenii însărcinați cu executarea acestui serviciu au fost în repetate moduri maltratați și bruscați și nu de către cei mai inculți dintre cetățeni, ba chiar unii din acei cu situațiuni sus puse, cu mari pretențiuni de cultură dar și cu sensibilități unilaterale exagerate.

Faptul dar că acest serviciu nu a putut lucra așa cum trebuia, explică pentru ce câinii care circulă liberi pe stradă și fără botnițe, sunt încă foarte numeroși, și mai explică încă, marele număr de persoane în cursul anului și al cazurilor de turbare constatate.

Cadavrelor animale, cu atât mai mult cu cât, prin desființarea barierelor, intrările și ieșirile fiind libere, nu s-a putut stabili nici o ordine în această privință.

Aceste grave inconveniente, urmează a dispărea prin înființarea serviciului de adunare și distrugerea cadavrelor și al cimitirului de animale anexat stabilimentului de ecarissagiu. S-au dat ordonanțe în această privință ca pe de o parte cadavrele să nu mai fie aruncate sau transportate fie unde, iar pe de altă parte ca ele să se transporte la locul de destinațiune.

Este de dorit ca această ordonanță să se execute cu toată vigoarea.

Statistica serviciului de ecarissagiu arată activitatea sa pe anul 1908.

4. Zootehnie

Ameliorarea raselor. Mijloacele actuale întrebuințate pentru ameliorarea diferitelor specii de animale sunt:

1) Pentru epe, proprietarii lor recurg: a) la armăsarii neproducători ai depozitului local, al căror număr și calitate este fixat în fie care an de autoritățile superioare militare și b) la armăsarii neproducători particulari.

În urma trecerii acestor depozite sub administrațiunea Ministerului de Agricultură rămâne a se ști a se cunoaște modalitățile de montă ce se vor stabili pentru anul curent.

Rasele la care aparțineau acești armăsari sunt: pur sânge, jumătate sânge și varietatea rusă. Reproducțiunea epelor este urmărită la țară de către proprietari cu mijloace și mai mult accidental – în oraș – pentru a le stămpăra căldurile spre a se putea folosi liniștiți de forțele lor.

La acești din urmă, creșterea mânzilor se face detestabil, în general vânzându-i de timpuriu și numai arare-ori îi întrețin până la vârsta adultă în care caz punerea lor la muncă este iarăși prematură.

2) Pentru vitele de lapte locuitorii ca și lăptarii recurg la taurii proprietarilor cari au moșii în comunele rurale din acest județ. În acest scop și când nu au loc și alte învoieli, se plătește 2-5 lei.

3) Pentru rămători, nu se urmărește reproducțiunea și înmulțirea lor în oraș, căci chiar ocoalele din jurul orașului, nu servesc decât pentru creșterea și îngrășarea lor și nici de cum pentru reproducțiunea și înmulțirea lor.

4) Creșterea oilor este foarte restrânsă și numărul lor este supus la mare fluctuațiuni, căci mare parte din ele sunt întreținute numai vara și toamna pentru fabricarea iaurtului și mai târziu a brânzei și sunt vândute spre iarnă pentru măcelărie.

Puține din ele rămân pentru reproducțiunea mieilor. De altfel sunt puțini la număr locuitorii care se ocupă cu creșterea și înmulțirea lor. Rasa obișnuită a oilor este țurcană și tot acestei rase

aparțin și berbecii întrebuințați pentru mârlișire.

Este foarte probabil că secetile consecutive din ani precedenți a influențat defavorabil asupra numărului general al animalelor, față și cu scumpetea extraordinară a furajelor.

Lipsa de cultură a furagiului de livezi artificiale se resimte tot mai mult.

În ce privește gospodăria particulară a orașului Craiova, menționăm că în anul expirat, epele pinzgau din serviciul municipal au fost bătute de armăsarul de aceeași rasă proprietate asemenea a orașului, astfel că pentru anul corent așteptăm fructele acestor împerecheri. Este de regretat însă, că până acum nu s-a luat nici un fel de măsuri sau de dispozitive indispensabile unui întreprinderi de prăzică de cai de valoare.

Pentru vitele de lapte ale locuitorilor și pentru procurarea taurilor necesari mențin cererea ce am făcut Administrației Comunale, ca în contractele ce va face cu arendașii moșiilor ce le administrează, să introducă aceeași clauză pe care o are statul cu număr de tauri din rasele admise de Ministerul de Agricultură și în proporțiune cu numărul vacilor locuitorilor, în plus 1-2 tauri, care la epoci determinate se vor aduce în oraș și vor servi la împerechieră cu vacile de lapte ale locuitorilor.

5. Comerțul cu animale și produsele lor brute

Târgul de vite se ține săptămânal și are loc în fiecare Miercuri.

Târgul este situat în interiorul orașului către periferia E și este împrejmuit peste tot. Oboarele de vite propriu zise, sunt asemenea împrejmuite și în număr de 3: pentru cai, pentru vite mari și pentru vite cornute mărunte și porci.

Controlul sanitar al animalelor se face de către noi, iar al actelor ce le însoțesc se face la intrarea și ieșirea din obor prin mijlocirea agenților polițienești comunali, și al revizorului de vite care anulează și certificatele de sănătate.

Este necesar ca la aceste oboare să se înființeze registre de bilete de proprietate pentru preschimbarea acelor cari au deja o vânzare efectuată și a nu se mai înscrie pe contrapagină cel de al 3-lea proprietar.

În cursul anului expirat am dat în judecată 492 locuitori cari au venit cu vite în obor fără a fi însoțite de certificate de proveniențe în regulă, precum și 45 primari rurali care au eliberat de asemenea certificate în neregulă.

Povara oboarelor și înființarea de dispozițiuni proprii pentru legarea vitelor, sunt iarăși necesare, căci în condițiunile actuale controlul sanitar devine foarte dificil și uneori imposibil.

Numărul vitelor vândute, se specifică în tabela statistică nr: 3.

Tabela nr: 4, ne arată numărul animalelor pe specii și categorii, precum și al produselor lor brute, cari s'au transportat în țară, însoțite de certificate.

Tabela nr: 5 specifică produsele brute exportate, țările importatoare, precum și numărul și felul animalelor exportate.

6. Controlul sanitar al alimentelor

Controlul sanitar al halelor, pescăriilor și al laptelui se face zilnic.

Starea halelor lasă de dorit: hala Marșeu din piața nouă a devenit neîncăpătoare pentru marele număr de măcelari cari s-au îngrămădit acolo; celulele sau gheretele de carne, deja prea mici, au câte 1-2 subarendatori; cărnurile stau îngrămădite fără nici o estetică sau precauțiuni sanitare, astfel că supracontrolul sanitar devine aproape imposibil. Starea materialului de construcțiune a gheretelor – lemnăria mai cu seamă – este cu desăvârșire deteriorată astfel că starea de curățenie lasă foarte mult de dorit chiar dacă am face abstracțiune de indolență măcelarilor.

Este timpul ca municipalitatea orașului să se gândească la construirea unui alte hale, tot în acea piață sau în altă parte, și la reformarea cu lărgirea gheretelor actuale de măcelărie, construindu-le cu material nou și în bună stare.

În piața de pescărie s-au adus multe și mari îmbunătățiri de confort și de ordin sanitar. Este însă necesar pentru bune ordine, conservarea construcțiunilor și menținerea unui stări igienice

bune, cu o posibilitate și ușurință de control și de executare, este necesar zicem că să se reglementeze funcționarea acelei piețe.

Noi am propus Primăriei orașului un proiect de regulament sau ordonanțe (înaintat cu rap. Nr: 124 din 5 Iunie 1908) dar până astăzi nu l-am văzut nici aprobat nici pus în executare, este regretabil.

În oraș sunt 4 fabrici de mezeluri autorizate, cu 9 localuri de vânzare în detail.

Controlul stabilimentelor de conserve animale, cârnățării, etc. se face periodic atât la localul de fabricațiune, cât și la localul de desfacere și acest control cuprinde: starea igienică a stabilimentului cât și salubritatea fabricatelor.

În cursul anului s-a dat în judecată proprietarul unui cârnățări deschisă în mod clandestin dispunându-se și închiderea atelierului.

Tabela statistică nr: 6 arată confiscările efectuate în pieți și hale, asupra produselor animale de alimentațiune. Se mai specifică încă că s-au dat în judecată 3 măcelari pentru tăiere clandestină în oraș și punere în consumațiune de cărnuri bolnave (cisticercosice).

Laptele care alimentează locuitorii orașului Craiova și care este procurat din comerț, este produsul a aproape două vite de lapte, însă marea majoritate aparțin locuitorilor satelor vecine. Laptele se controlează la locurile orașului prin lacto-densimetre, de către agenți polițieniști anume instruiți, cari apoi plumbuiesc vasele de lapte (construite toată după acelaș model tip) și care se constată bun.

Un supracontrol se face apoi prin piețe și stradele orașului, fie de către noi, fie de către agentul nostru sanitar veterinar. Ridicarea plumburilor se face numai la barieră.

Până la 1 Aprilie 1908, funcționând pe lângă serviciul sanitar al orașului un laborator de analize chimice, cu un chimist special, pentru toate cazurile suspecte de alte falsificațiuni ale laptelui de cât adăugiri cu apă, se execută analize complete în acel laborator. De atunci însă și până la redeschiderea unui laborator de chimie controlul laptelui se face în mod succint, prin aparate simple.

În total în cursul anului s-a confiscat o cantitate de 413 litri lapte constatat falsificat cu apă și s-au dat în judecată 17 vânzători de lapte din această cauză.

Brânzării și lăptării propriu zise nu există în oraș. Iaurgerii sunt în număr de 16 și timp de primăvară produce iaurtul care se debitează în oraș de către iaurgii.

Laptele întrebuițat de aceștia este de oaie și e procurat în cea mai mare parte de la oile care în turme numeroase, trece prin vecinătate Craiovei, fie ducându-se, fie întorcându-se de la munte și numai o mică parte din lapte este procurat de oile locuitorilor acestui oraș.

Controlul nostru sanitar s-a întins și asupra acestor iaurgii.

Suntem în așteptarea elaborării și punerii în aplicare a unui „Regulament general pentru controlul laptelui, derivatelor sale și al vitelor de lapte” conform noilor cerințe sanitare și în acord cu rezoluțiunile votate de Congresele internaționale de lăptărie care regulament va ridica și preciza măsurile de control.

7. Asistența veterinară gratuită

Asistența veterinară gratuită – consultațiuni și operațiuni – sau dat de către serviciul nostru în 222 cazuri cu 10 operațiuni după cum se specifică în tabela statistică nr: 7. S-au eliberat 2 acte medico-legale pentru cazurile aparținând legislațiunii veterinare.

Asistența veterinară gratuită s-a dat asemenea cailor jandarmilor de poliție.

Pentru medicamente gratuite, acestea s-au dat în foarte limitate cazuri.

În legătură cu asistența veterinară se găsește exercițiul profesional al medicinei veterinare.

Empirismul. Este cu neputință a se face constatarea cazurilor de construcțiune sau altor operațiuni efectuate în oraș; este destul a spune că empiricii (jugănarilor) au la activul lor în special în ce privește castrațiunea, mare parte din aceste operațiuni, cu toate consecințele fatale ce au decurs de multe ori după urma lor, precum de altminterlea chiar pentru multe cazuri de boala ale animalelor.

Proprietarii animalelor convin foarte greu a-i da în judecată și a face responsabili de accidente provocate, iar pentru acei supuși de noi judecatei, numai o singură dată sentința tribunalului a fost mai severă (caz de recidivă) astfel ele au fost mai totdeauna prea indulgente sau de nul efect din cauză ca ei nu au domiciliu stabil și faptele lor constituind simple contravențiuni (delicte) căutarea lor pe cale administrativă este neglijată. De astfel este greu a se combate empirismul în medicina umană necum în medicina veterinară, unde este vorba de valori.

În această privință, legislațiunile cu judecată și sentințe sumare, imediat executabile, pot singure să aducă un mare serviciu și sa-i suprima cu desăvârșire.

8. Serviciul veterinar grajdurilor municipale.

Grajdurile. O mare îmbunătățire igienică generală și specială, pentru animale de muncă ale serviciului municipal este pe cale de a se realiza, prin clădiri de grajduri sistematice și igienice în strada Știrbey-Vodă.

Până acum animalele, după serviciile speciale ce aveam de îndeplinit, erau risipite prin diferite grajduri, detestabile din toate punctele de vedere; supravegherea întreținerii lor ca și a serviciului lor este greu de îndeplinit și lăsau mult de dorit; toate aceste inconveniente vor dispărea prin această nouă îmbunătățire dată serviciului municipal.

Efectivul animalelor de muncă a primăriei orașului este: 104 cai, 30 boi, 1 asin și 1 cârlan. La acest efectiv am avut în căutare medicală un număr de 293 afecțiuni interne și chirurgicale, nu a murit nici un cal dar s-au reformat 3 cai pentru infirmități care-i făceau improprii serviciului.

Raportul nr: 8 specifică numărul cazurilor și natura boalelor tratate.

Costul medicamentelor se urcă la suma de circa 357 lei, 20 b.

Administrațiunea comunală trebuie să mediteze și să nu negligeze propunerea ce noi am făcut-o adică: cultivarea și aprovizionarea proprie cu furagiul necesar hrană animalelor; se va introduce alimentarea sistematică în alimente preparate din furage de livezi naturale și artificiale.

Pe lângă marele avantajii că s-ar realiza o mare economie financiară, dar alimentarea animalelor s-ar face în mai bune condițiuni de calitate, aprovizionarea și depozitarea furagelor s-ar face la timp, evitându-se avariile și pierderile colosale rezultând din depozitări pe timpuri nefavorabile.

9. Serviciul veterinar al abatorilor.

Pentru redescoperirea stabilimentelor de abatori ale orașului Craiova, al lipsurilor sau necesitățile de serviciu, al numărului animalelor tăiate și al confiscărilor de cărnuri sau organe bolnave etc., etc., dau loc în original, descrierii și darei de seamă pe care o face titularul serviciului, Dl. Medic Veterinar N. Dimitrie.

Din acest raport rezultă că: cheștiunea canalului de scurgere al abatorului și al îndepărtării dejecțiilor care rezultă din tăiere, ocupă primul loc între acele ale căror remedieri se cere neapărat și de urgență. Cheștiunea umflăriei mieilor a fost deja rezolvată încă din anul trecut prin darea darea unei ordonanțe municipale prin care se interzice umflarea mieilor astfel decât prin mijloace mecanice (aparate speciale de insuflațiune); rămâne ca cel puțin pentru anul curent această ordonanță să se aplice cu rigurozitate.

Statistica anexată la Darea de seamă a serviciului abatorilor, ne arată pe lângă numărul și specia animalelor tăiate și confiscările de cărnuri și organe în urma maladiilor constatate la cadavre.

De remarcat sunt confiscările cu dreptul la despăgubire; în această categorie intră Tuberculoza. Despăgubiri au fost acordate asupra cărnurilor animalelor constatate atinse de tuberculoză generalizată și anume în 10 cazuri (9 boi și 1 vacă) asupra cărora s-a confiscat 2003 kg carne, pentru care s-a plătit din casa comunală despăgubiri în sumă de 249 lei echivalează cantității de 1050 kg carne socotit a 70 b. kilogramul; pentru restul de cărnuri proprietarii au renunțat la despăgubiri, neglijându-și drepturile.

Toate celelalte confiscări expuse în Tabela statistică au fost fără drept la despăgubire. Pentru conservarea cărnurilor și al peștelui, orașul posedă instalațiuni frigorifice în apropiere de

hala principală; camera frigorifică pentru conservarea cărnurilor posedă 22 celule de sârmă, care se închiriază anual cu câte 200 lei fiecare.

Camera pentru conservarea peștelui este deosebită de camera pentru cărnuri.

Frigul artificial este produs printr-un sistem de mașini de construcție Elvețiană și prin evaporare de acid carbonic lichid.

Anexată frigoriferilor și uzând de aceleași mașini se găsește o fabrică de gheață artificială care produce o gheață din apă de puț, în cele mai perfecte condițiuni igienice. Atât instalațiunea frigorifică cât și fabrica de gheață funcționează astăzi perfect.

Greutatea totală a cărnurilor eșită din abatoriele orașului, se calculează pentru anul expirat după cum urmează:

Specia bovină: 1.627.286 kgr.

Specia ovină: 594.390 kgr.

Specia caprină: 23.810 kgr.

Specia porcină: 581.012 kgr.

Total general: 2.826.498 kgr.

Pentru stabilirea unui calcul de consumațiuni pe zi sau pe cap de locuitori din orașul Craiova, este foarte greu chiar aproximativ, pentru următoarele cuvinte:

1) Nu se poate cunoaște exact cantitățile de cărnuri ce se consumă în oraș și care au altă proveniență de cât din abator;

2) Din cantitatea de mai sus s'a transportat în stare proaspătă o mare cantitate în afară de oraș de către locuitori rurali;

3) Furniturile pentru armată, școli, spitale, aziluri, penitenciare, etc. încurcă ori și ce calcul.

Vucol Augustin
Medicul Veterinar al Orașului”¹⁵

BIBLIOGRAFIE

Monitorul comunei Craiova, nr. 48, 31 decembrie 1892.

Serviciul Județean al Arhivelor Naționale, filiala Dolj, fond Prefectura Dolj, Serviciul Administrativ, dosar 102/1892.

Serviciul Județean al Arhivelor Naționale, filiala Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Tehnic, dosar 102/1892.

Serviciul Județean al Arhivelor Naționale, filiala Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, dosar 5/1898, 143/1908.

Serviciul Județean al Arhivelor Naționale, filiala Dolj, fond Serviciul Sanitar Craiova, dosar 1/1892, 1/1896, 1/1901.

Iacob, F. 1901. *Istoria igienei în România în secolul al XIX-lea și la starea ei la începutul secolului al XX-lea*. București: Institutul de arte grafice Carol Gobel.

Simionescu, C. 1981. *De la vindecătorii empirici la primii medici veterinari. Trecut și viitor în medicină*, București: Medicală.

Șuta, A.I., Tămaș, O.M., Ciupală, A., Bărbulescu, C., Popovic, V. 2009. *Legislația sanitară în România modernă (1874-1910)*. Cluj: Presa Universitară Clujeană.

¹⁵ SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, dosar 143/1908, f. 53-59.

LISTA PLANȘELOR

- Figura 1. Dare de seamă de mersul serviciului sanitar-veterinar al orașului Craiova, pagina 1.
Figura 2. Dare de seamă de mersul serviciului sanitar-veterinar al orașului Craiova, pagina 2.
Figura 3. Dare de seamă de mersul serviciului sanitar-veterinar al orașului Craiova, pagina 3.
Figura 4. Dare de seamă de mersul serviciului sanitar-veterinar al orașului Craiova, pagina 4.
Figura 5. Dare de seamă de mersul serviciului sanitar-veterinar al orașului Craiova, pagina 5.
Figura 6. Dare de seamă de mersul serviciului sanitar-veterinar al orașului Craiova, pagina 6.
Figura 7. Dare de seamă de mersul serviciului sanitar-veterinar al orașului Craiova, pagina 7.
Figura 8. Dare de seamă de mersul serviciului sanitar-veterinar al orașului Craiova, pagina 8.
Figura 9. Dare de seamă de mersul serviciului sanitar-veterinar al orașului Craiova, pagina 9.
Figura 10. Dare de seamă de mersul serviciului sanitar-veterinar al orașului Craiova, pagina 10.
Figura 11. Dare de seamă de mersul serviciului sanitar-veterinar al orașului Craiova, pagina 11.
Figura 12. Dare de seamă de mersul serviciului sanitar-veterinar al orașului Craiova, pagina 12.
Figura 13. Abatorul de la Mofleni – vedere generală. Colecția de fotografii a Muzeului Olteniei Craiova, nr. inv. 22728.
Figura 14. Abatorul de la Mofleni – aspect din interior. Colecția de fotografii a Muzeului Olteniei Craiova, nr. inv. 22731.
Figura 15. Carte poștală Piața Nouă „Marșeu” din Craiova. Colecția de cărți poștale a Muzeului Olteniei Craiova, nr. inv. 11665.

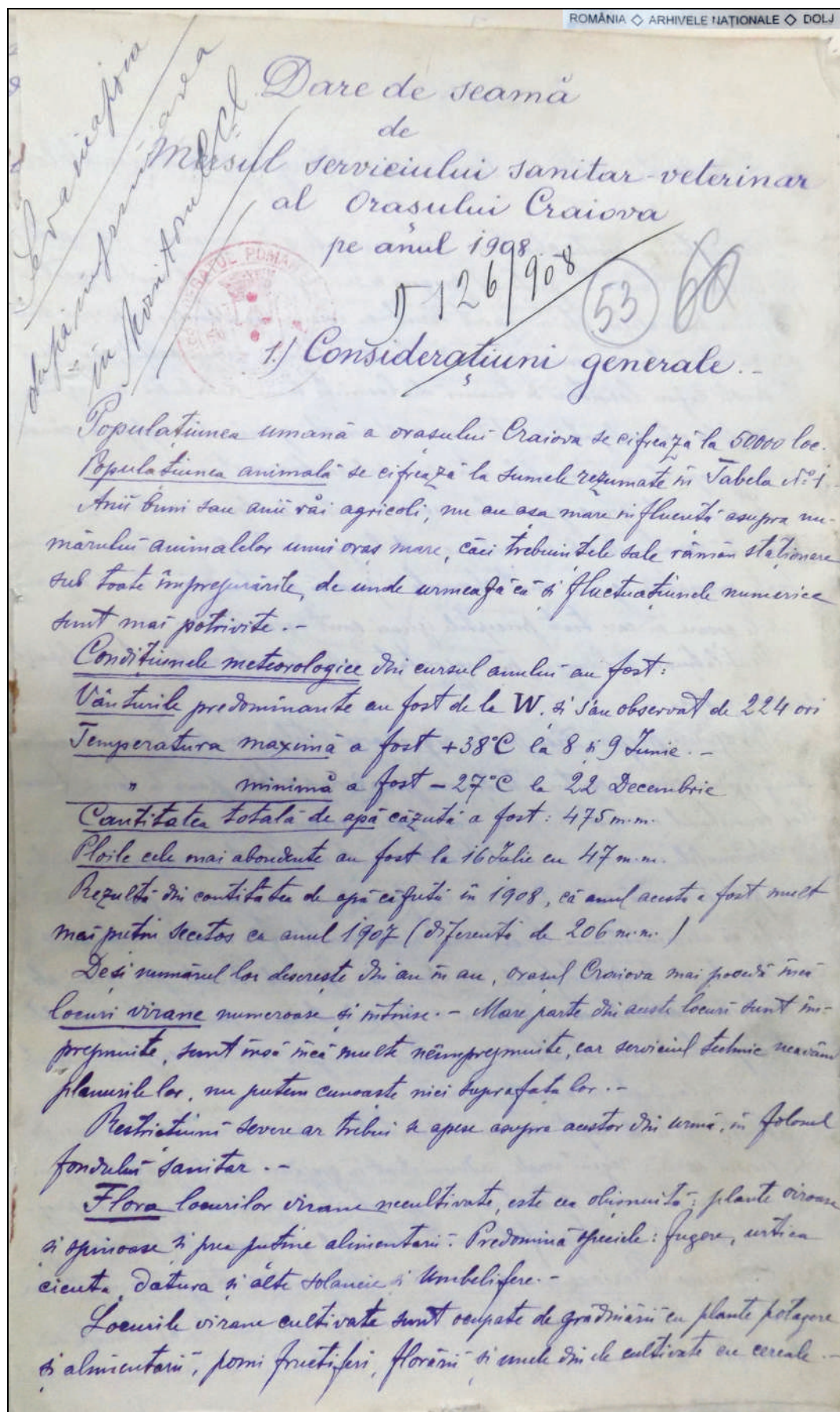

Figura 1.

2. Igiena

Locuințe, alimentația și îngrijirea animalelor

Descrierea acestei chestiuni, necesară și din punct de vedere, să repetăm și
fie care am. - Cauza? - progresul progres se înregistrează sub acest raport. -

Igiena animalelor, este în raport direct cu igiena locuitorilor, sau mai bine
zis cu starea lor economică și gradul lor de cultură; Zicem astfel, căi încă
în multe cazuri locuitorii se bucură de locuințe bune și salubre, dar igiena
animalelor este neglijată, cu atât mai mult această igiena este neglijată, când
însuși proprietarii animalelor stau rău sub acest raport. -

În ce privește igiena grajdurilor, modal și materialul lor de construcție,
prezintă variațiuni cele mai extreme: de la grajdurile cele mai luxoase, unde
toate preceptele igienei sunt observate și puse în practică, până la cele mai neigienice
vobile case în care toate preceptele igienei sunt nesocotite. -

Ventilația și lumina, în majoritatea cazurilor este neglijată sau lipsită
cu desăvârșire. -

Grajduri proprii Zise pentru îngrășarea vitelor, nu sunt: car măcelarii
au grajduri numai pentru întreținerea provizorie a vitelor până la tăiere, hrănindu-
le consistând în acest timp, din fân, paie și coceni. -

Animalele unui oraș mare ca Craiova sunt întreținute în majoritate pentru
transport și muncă, car întreținerea lor făcându-se mai mult în grajduri, ur-
marea ea alimentația lor este mai mult uscată: fân de livizi naturale și
foarte puțin de livizi artificiale, orz sau ovăz, porumb, țărățe, paie, coceni, etc. -

Căleul rațional de întreținere și de producție - pentru toate animalele -
este o operațiune necesară de proprietari și singura rutină și mijlocul mate-
rial în călăuzeste în această privință. -

Pentru vitele de lapte aceeași alimentație, cu variațiuni cu loc mai de
în cursul verii: regim verde, administrat în grajduri sau la pășune prin
înviere sau pe locuințe de cultură, sau pe islașurile particulare care în pre-
musele orașului. - Suprafața acestor locuri de pășune este limitată. -

Comuna Craiova nu are islașuri proprii pentru pășunat, car
vitele de lapte pase pe islașul Statului (poligonul de țăr al armatei cu o
suprafață de 250 pogoane) sau islașuri particulare - d'avalma - cu alte

Figura 2.

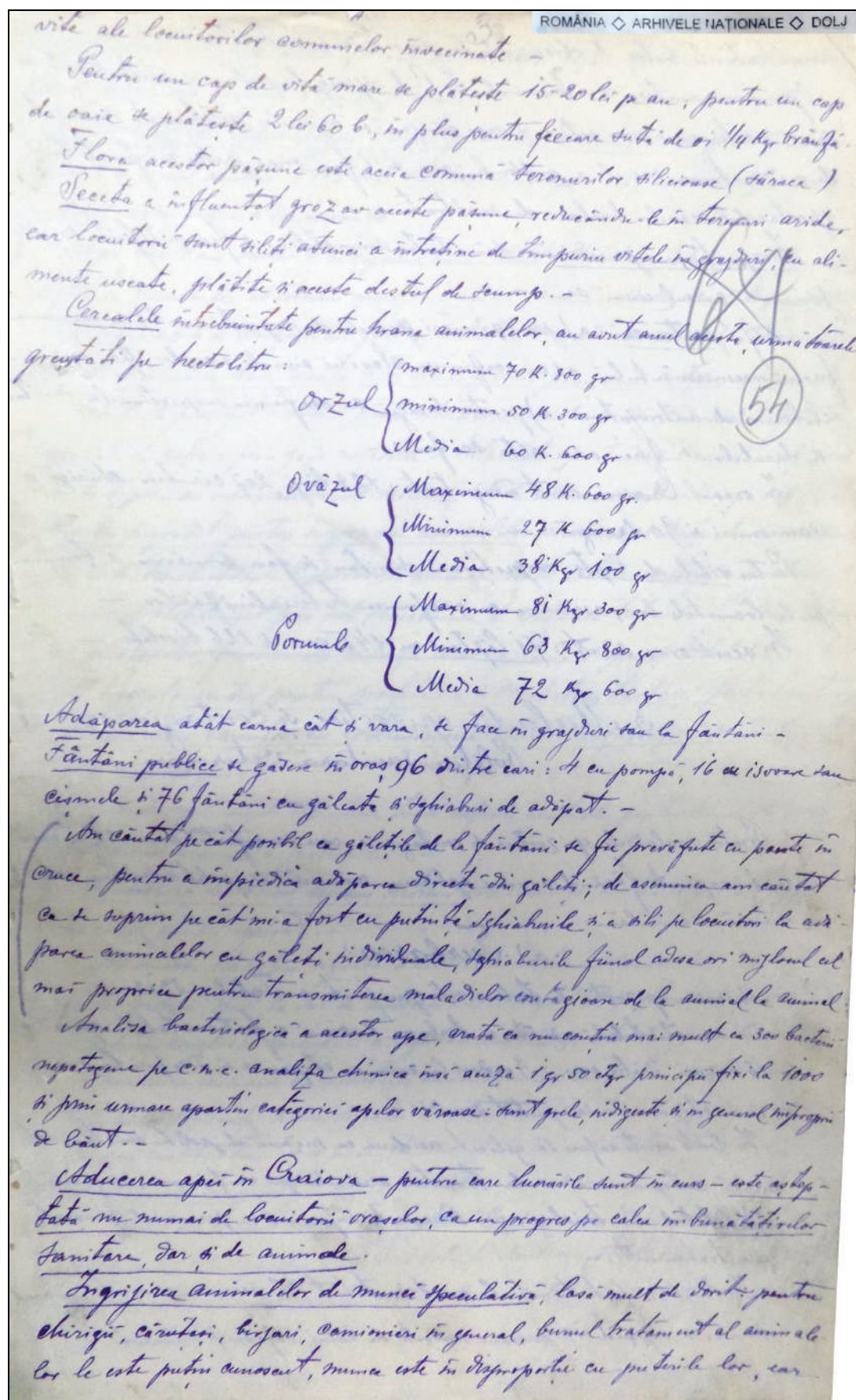

Figura 3.

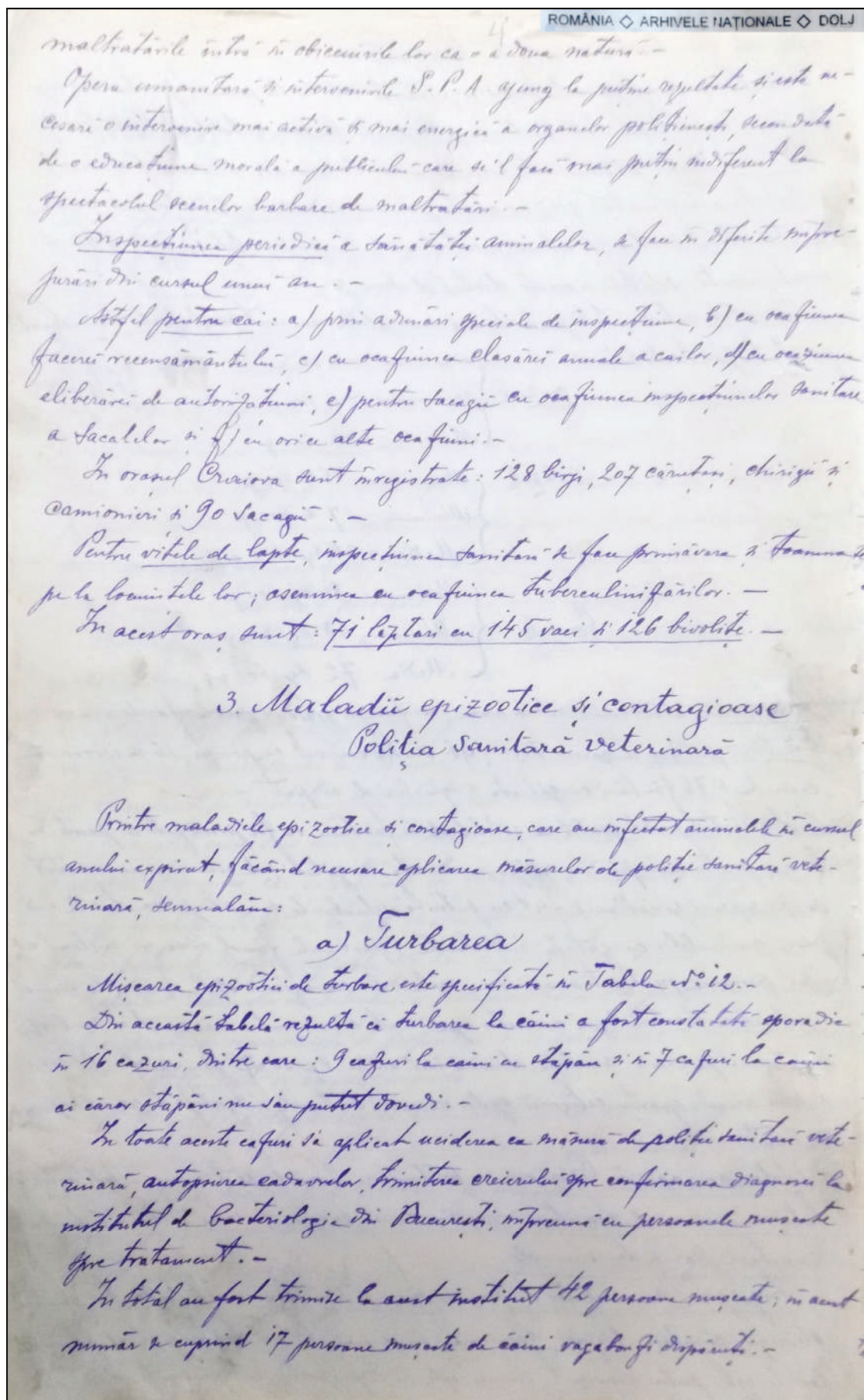

Figura 4.

În deosebită de observare s-au pus 84 câini și s-a dat în judecată la proprietari cari nu s-au conformat ordonanțelor administrative și a căror câini fiind liberi au mușcat diferite persoane. - (55)

Serviciul de ecarisaj și de împuștinare a câinilor vagabonzi a funcționat în cursul anului 1908 însă cu mari intruperi, ocazionate de lipsa personalului și vom vedea și din ce cauză. -

După cum l-am descris și în raportul anului trecut, stabilimentul de ecarisaj, se află în vecinătatea abatorului mare al orașului, comuna Balta Verde și prin modul său dispozitiv și al confortului face cu necesitate acestui serviciu, fiind că este unul din stabilimentele bine reușite și în orice caz unic până acum în țara noastră. -

Total este prevăzut: cabine pentru înțetuirea câinilor joși, camere de asfixie și aparate de asfixie prin gaze narcotice și hilariante, pentru câini muelamati; sală de autopsie cu instrumentarul necesar, sală de ardere a cadavrelor, api tușierie, cimitir îngradit pentru îngroparea animalilor, materiale de construcție a cadavrelor și de desinfecție a produselor animale brute extrase de la cadavre, etc. -

Acest stabiliment funcționează sub direcțiunea de conducere tehnică a Școlii Veterinare al abatorilor, funcționând pe baza unui regulament special, intitulat:

„Regulamentul pentru profilaxia și combaterea turbării pentru limitarea numărului câinilor, cu exterminarea câinilor vagabonzi și pentru serviciul de ecarisaj.” -

Acest regulament satisface toate cerințele pentru bunul de mers și mulțumirea generală a populației. -

Statistica de mersul acestui serviciu care urmează, arată activitatea desfășurată în cursul anului expirat. -

Din această statistică rezultă o activitate mult mai remarcabilă, din cauza că acestui serviciu, nu i s-a dat de autoritățile în drept tot sprijinul, întreaga lăbărită și puterea complexă executării a regulamentului în cheșchiu. -

Oamenii însăși nu au executat acestui serviciu au fost în repetate rânduri maltratați și busecați și nu de către cei mai răuști dintr-o parte, ba chiar din acei cu virtuștii s-au pus, cu mari pretențiuni de cultură dar și cu simțibilități unilaterale exagerate. -

Faptul dar că acest serviciu nu a putut lucra așa cum trebuie, explică puțin de cam cari circulanți liberi pe strada și fără bobite, sunt mai foarte numeroși, și mai explică înes, marele număr de persoane mușcate în cursul anului și al asfuzilor de turbare constatate. -

Figura 5.

Căderea animale, cu atât mai mult cu cât prin desfundarea caserilor
interior și cîrmă fiind liber, nu s-a putut stabili nici o ordine în această privință.
Aceste grave inconveniente, urmări a dispăru prin înfundarea vînturilor de
aer și distingerea căderilor și al amestecului de animale amestec stabil, nu
tînu de cearșagiu. - S-au dat ordonanțe în această privință, ca pe de o parte
căderile să nu mai fie amuncate sau transportate fie unde, ca pe de altă parte,
ca de să se transporte la locul de destinație.

Este de dorit ca aceste ordonanțe să se execute cu toată rigura.
Statistica vînturilor de cearșagiu arată activitatea de pe anul 1908.

4. / Zootecnie

Ameliorarea raselor. - Mijloacele actuale întreprinse pentru ameliorarea
diferitelor specii de animale sunt:

1) Pentru epci, proprietari lor reușe: a) la armăsarii reproducători ai depo-
zitului local, al căror număr și calitate este fixat în fiecare an de autorități
superioare militare și b) la armăsarii reproducători particulari.

În urma trecerii acestor depozite sub administrația Ministerului de
Agricultură, rășină a sără și a cunoaște modalitățile de muncă și de ob-
stacole pentru anul curent.

Rasile la care aparțin au acest armăsarii sunt: porc sînge, jumătate țară
și varietatea rusă. - Reproducerea epilor este armărită la țară de către pro-
prietarii cu mijloace și mai mult accidentat - în oraș - pentru a le stăpîni
călărele și a pune folosi liniștit de forțele lor.

La acești doi armă, creșterea mîșcilor și fână detestabilă, în general vînturi de
de timpuriu și numai arare ori în întregul până la vînturi adulte, în care caz
primirea lor la muncă este cară și prematură.

2) Pentru vînturile de lapte locuitori ca și lapțarii, reușe la țară proprietarii lor
care au moși în comune rurale din acest județ. În acest caz și când
nu au loc și alte moși, se plătește 2-5 lei.

3) Pentru vînturile, nu s-a armărit reproducerea și rădăcinile lor în
oraș, căci chiar ocazional din jurul orașului, nu doros de călăre pentru creșterea
și reproducerea lor și nici de cum pentru reproducerea și rădăcinile lor.

4) Creșterea vilor este foarte rășină și muncă lor este depus la muncă
fluctuă și nu are mare parte din el mult întregul numai oraș și

Figura 6.

toamna pentru fabricarea cautilor și mai târziu a brânzei și dintr-o vâ-
 dute spre carna pentru măclare. - (57)

Putine din de tănău pentru reproducerea miilor. - de altfel sunt puțin
 la număr locuitorii care se ocupă cu creșterea și înmulțirea lor. După chisnada
 a oilor este turcana și tot austeri romi aparțin și bebecii introdusă lași pentru mărșă.
 Este foarte probabil că secetile consecutive din anii precedenți, a influențat de fa-
 vorabil asupra numărului general al animalelor, fapt și cu reușita extraordinară a
 furagelor. - Lipsa de cultură a furagilor de lăpș artificială și rezonă tot mai mult.
 În ce privește gospodăria particulară a orașului Craiova, menționăm că anul
 expirat, epile prințului din teritoriul municipal au fost bătute de armăsarul
 de aciaș roșii proprietate asemenea a orașului, astfel că pentru anul corut as-
 deptam fructele acestor împerechiri. - Este de regretat însă, că până acum nu
 s-a luat nici un fel de măsuri sau de dispoziție, și indispensabil unei întreprinderi
 de profit de cai de valoare. -

Pentru vitele de lapte de locuitorilor și pentru procurarea taurilor necesari, mulți
 coruși ce au făcut Administrației Comunale, ce în contractele ce se face cu arendasii
 moșilor ce le administrează, se introducea acciaș elaușă pe care o are statul cu
 arendasii săi, adică de a impune obligațiunea la fiecare arendaș să introduce cu
 numărul de tauri din vacile admise de Ministerul de Agricultură și în proporție
 cu numărul vacilor locuitorilor, în plus 1-2 tauri, care la epocă determinată se
 vor aduce în oraș și vor servi la împerechirea cu vacile de lapte de locuitorilor. -

5/ Comerțul cu animale și produsele lor brute

Târgul de vite se ține săptămânal și are loc în fiecare Miercuri. -
 Târgul este situat în interiorul orașului către poartă E și este împărțit
 peste tot. - Ovarile de vite proprii Zic, sunt asemenea împărțite și în nu-
 măr de 3: pentru cai, pentru vite mari și pentru vite corute mănuși și porci.
 Controlul sanitar al animalelor se face de către noi, car al actelor ce le
 însoțesc, se face la intrarea și ieșirea din oraș prin mijlocul agenților polițieni
 comunali, și al reșizorului de vite care anulează și certificatele de sănătate.
 Este necesar ca la aceste oboare să se înființeze registre de bilete de proprietate
 pentru prăchimbarea acelor care au deja o vânzare efectuată și a nu se mai
 înscrie pe contrapagină el de al 3-lea proprietar. -
 În cursul anului expirat am dat în judecată 492 locuitori cari au

Figura 7.

venit cu vite în obor fără a fi însoțite de certificate de proveniență în regulă, precum și 45 primari rurali, care au eliberat de anumite certificate în neregulă. -

Păstrarea oboacelor și înfrînțarea de dispozițiuni proprii pentru legarea vitelor, sunt cărări necusare, căci în condițiunile actuale controlul sanitar de vine foarte dificil și uneori imposibil. -

Numărul vitelor vândute, se specifică în tabela statistică nr. 3. -

Tabela nr. 4, ne arată numărul animalelor pe specii și categorii, precum și al produselor lor brute, cari s-au transportat în țară, însoțite de certificate. -

Tabela nr. 5 specifică produse brute exportate, ferile importate, precum și numărul și felul animalelor exportate. -

6 Controlul sanitar al alimentelor

Controlul sanitar al halilor, pescăriilor și al laptelui se face zilnic. -

Starea halilor lăsa de dori: hale marseu din piața nouă, a devenit necușătoare pentru mare număr de măcelari cari s-au îngrămădit acolo, celulele sau ghișetele de carne, deși price mici, au câte 1-2 subarundatori; cărnurile stau îngrămădite fără nici o estetică sau precauțiune sanitară, astfel că asupra controlului sanitar devine aproape imposibil. - Starea materialului de construcțiune a ghișetelor - lemnărie mai cu deamă - este cu desăvârșire deteriorată astfel că starea de curățenie lăsa foarte mult de dori chiar dacă am face abstracțiune de îndolente măcelarilor.

Este timpul ca municipalitatea orașului să se gândească la construcțiune unei alte hale, tot în acea piață sau în alta parte, și reformarea cu lărgirea ghișetelor actuale de măcelărie, construindu-le cu material nou și într-o stare.

În piața de pescărie s-au adus multe și mari îmbunătățiri de confort și de ordin sanitar. Este un necesar pentru bune ordine, conservarea construcțiilor și menținerea unei stări igienice bune, cu o portabilitate și ușurință de control și de executare, este necesar dicuș ca să se reglementeze funcționarea auli-piște.

Noi am propus Primăriei Orașului un proiect de regulament sau ordonanță (înaintat cu rap. nr. 124 din 5 Iunie 1908) dar până astăzi, nu l-am văzut nici aprobat nici pus în executare, este regretabil. -

În oraș sunt 4 fabrici de mezeluri autorizate, cu 9 localuri de vânzare în detal.

Controlul stabilimentelor de conserve animale, cărnuri, etc se face periodic atât la localul de fabricațiune, cât și la localul de depunere și are control cuprind: Starea igienică a stabilimentului cât și salubritatea fabricațiilor.

Figura 8.

ROMÂNIA ◊ ARHIVELE NAȚIONALE ◊ DOLJ

În cursul anului s'a dat în judecată proprietarul unei căronațiuni dechise în mod clandestin, depunându-se și încheierea atestării. -

Tabela statistică nr. 6 arată confiscările efectuate în piețe și hale, asupra produselor animale de alimentație. - Se mai specifică mai jos sau dat în judecată 3 măcelari pentru tăiere clandestină în oraș și punerea în consumație de cărnuri bolnave (cisticercosice). -

Laptele ca aliment de locuitori orașului Craiova și care este procurat din comerț, este produsul a aproape două vite de lapte, însă mare majoritate aparțin locuitorilor satelor vecine. - Laptele se controlează la barierele orașului prin lacto-densimetre, de către agenți polițieniști anume înștiințați, cari apoi plumbesc vasele de lapte (construite toate după același model tip) și care se constată bună. -

Un supracontrol se face apoi prin piețe și străzile orașului, fie de către noi, fie de către agentul nostru sanitar veterinar. - Plumbirea plumburilor se face numai la barieră. -

Până la 1 Aprilie 1908, funcționând pe lângă serviciul sanitar al orașului un laborator de analiză chimică, cu un chimist special, pentru toate cazurile suspecte de acte falsificative ale laptelui de căt adăugării cu apă, se executau analize complete în acel laborator. - De atunci însă și până la deschiderea unui laborator de chimie controlul laptelui se face în mod succint, prin aparate simple. -

În total în cursul anului s'a confiscat o cantitate de 418 litri lapte constatată falsificat cu apă și s'a dat în judecată 17 vânzătorii de lapte din această cauză. -

Prânzări și lapte proprii fide nu există în oraș. - Caurgerii sunt în număr de 16 și în timp de primăvară produce caurtele care se debitează în oraș de către caurgerii. -

Laptele întrebuințat de acurșia este de oare și se procurat în cea mai mare parte de la oile care în turme numeroase, trec prin vecinătatea Craiovei, fie ducându-se, fie întorcându-se de la munte și numai o mică parte din lapte este procurat de oile locuitorilor acurșiei orașului. -

Controlul nostru sanitar se întinde și asupra acurșiei caurgerii. -

Suntem în așteptarea elaborării și punerii în aplicare a unui Regulament general pentru controlul laptelui, derivatelor sale și al vaselor de lapte conform noilor cerințe sanitare și în acord cu rezoluțiunile votate de Congresul internațional de lapte, care regulament va indica și preciza măsurile de control. -

7) Asistența veterinară gratuită. -

Asistența veterinară gratuită - consultațiuni și operațiuni - sau dat de către

Figura 9.

serviciul nostru în 1924, ca și în 10 operațiuni după cum se specifică în Tabela statistică 1924. - S'au eliberat 2 acte medicale legale pentru cașurile apartinând legislațiunii veterinare.

Asistența veterinară gratuită la oală examinează caile jandarmilor de poliție.

Pentru medicamente gratuite, aceste s'au dat în foarte limitate cașuri.

În legătură cu existența veterinară se găsește exercitiul profesional al medic veterinar.

Empirismul. - Este cu neputință a se face constatarea cașurilor de castrare sau altor operațiuni efectuate în oraș; este destul a spune că empirismul (jucanari) au la acțiunile lor în general în cauză castrarea, mare parte din aceste operațiuni, cu toate consecințele fatale ce au dus de multe ori după arma lor, precum de administrarea chiar pentru multe cașuri de boală ale animalelor.

Proprietarii animalelor conștienți foarte greu a-i da în judecată și a-i face responsabili de accidentele provocate, ca pentru acei supuși de noi judecăți, numai o singură dată sentințe tribunalelor a fost mai severă (caz de recidivă) altfel de au fost mai totdeauna prea indulgenți din de nul efect, din cauză că ei nu au încredințat stabil și faptele lor constituind simplu contravențiuni (delicte) căutarea lor pe cale administrativă este neglijată. - De altfel este greu a se combate empirismul în medicină comună precum în medicina veterinară, unde este vorba de valori.

În această privință, legislațiunile cu judecată și sentințe sumare, medicilor exaltate, pot singure se aduce în mare serviciu și se-i suprima cu desăvârșire.

3) Serviciul veterinar al grajdurilor municipale.

Grajdurile. - O mare îmbunătățire igienică generală și specială, pentru animalele de muncă ale serviciului municipal, este pe cale să se realizeze, prin elocință de grajduri distanțate și igienice în strada Hertzei-Verde.

Până acum animalele, după serviciile speciale ce aveau de îndeplinit, erau ținute prin diferite grajduri, destul de multe din toate punctele de vedere; supravegherea întreținutelor ca și a serviciului lor este greu de îndeplinit și la saun mult de dăună, toate aceste inconveniente vor dispărea prin această nouă îmbunătățire dată serviciului municipal.

Efectivul animalelor de muncă a primăriei orașului este: 104 cai, 30 boi și 1 asin și 1 cățel. - La acest efectiv am avut în cântare medicale un număr de 293 afecțiuni interne și chirurgicale; nu a murit nici un cal dar s'au reformat 3 cai pentru infirmități care-i făceau improprie serviciului.

Raportul nr. 2 specifică numărul cașurilor și natura boalelor tratate.

Figura 10.

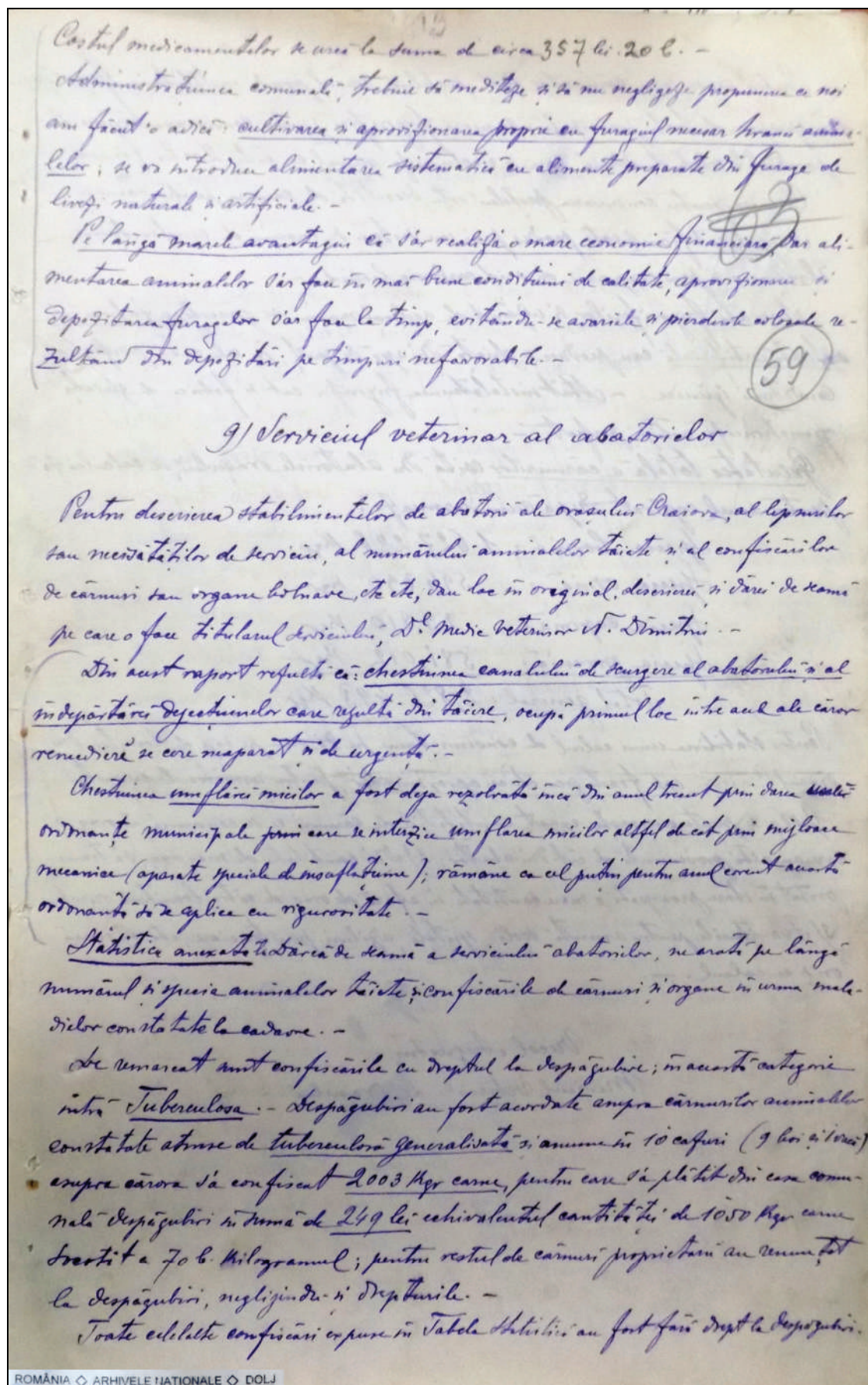

Figura 11.

Pentru conservarea cârmurilor și al peștelui, orașul posedă instalațiuni frigorifice în apropiere de hale principale; camera frigorifică pentru conservarea cârmurilor posedă 24 celule de cârmuri, care se înlocuiesc anual cu câte 200 lei fiecare.

Camera pentru conservarea peștelui este deservită de camera pentru cârmuri.

Frigul artificial este produs prin un sistem de mașini de construcție Elviană și prin evaporare de acid carbonic lichid.

Într-o instalație frigorifică și folosind de aceeași mașini se găsește o fabrică de ghiță artificială care produce o ghiță din apă de put, în cele mai perfecte condițiuni igienice. - Alături de instalațiunea frigorifică este și fabrica de ghiță funcționând astăzi perfect.

Greutatea totală a cârmurilor cistă din abatoriele orașului, se calculează pentru anul expirat după cum urmează:

Specia bovină: 1.627.286 Kgr.

Specia ovină: 594.390 Kgr.

Specia caprină: 23.810 Kgr.

Specia porcine: 581.012 Kgr.

Total general: 2.826.498 Kgr. -

Pentru stabilirea unui calcul de consumațiune pe zi sau pe cap de locuitor din orașul Craiova, este foarte greu chiar aproximativ, pentru următoarele cauze:

- 1) Nu se poate cunoaște exact cantitățile de cârmuri ce se consumă în oraș și care au altă proveniență decât din abator;
- 2) Din cantitatea de mai sus, se transportă în stare proaspătă o mare cantitate în afara de oraș, de către locuitori rurali;
- 3) Furniturile pentru armată, poli, spitale, aziluri, penitenciare, etc în cură ori și în calcul. -

Vucol Augustin
Medicul veterinar al Orașului.

Figura 12.

Figura 13.

Figura 14.

Figura 15.